

Kijken met andere ogen

Aanvrager

Wijkkerkenraad Merenwijk en Algemene Kerkelijke Merenwijkraad

Doelstelling

Het doel van het project 'Kijken met andere ogen' is de maatschappelijk rol van de kerk in haar directe leefomgeving te versterken. In de Merenwijk hopen wij de Regenboog meer dan nu te maken tot een plaats van ontmoeting waar ruimte is voor iedereen om zich te bezinnen op levensvragen, om verdiepende gesprekken te voeren, hoogte- en dieptepunten in het leven te vieren, voor rituelen, voor samen genieten van muziek, poëzie en film, voor leren, etc. Een Regenboog die vanuit haar geworteld zijn in christelijk geloof en traditie dienstbaar is aan de gemeenschap en een vitale schakel is in de lokale gemeenschap en dat op een manier die eigentijds is.

Het is onze bedoeling dat de Merenwijk de Regenboog leert kennen en vertrouwen als partner in wat de wijk bezighoudt, als mensen die open staan voor anderen en hen waarderen als boeiend mens, als mensen die de handen uit de mouwen kunnen steken en met het hart op de juiste plaats. Wij willen samen leven en onze inspiratie, betrokkenheid en ervaring in het uitwisselen van wat je raakt, inbrengen waar daaraan behoefte is in de gemeenschap.

Het project heeft gezien de beperkte duur en middelen het karakter van een pilot die de vraag moet beantwoorden of de in het project toegepaste aanpak inderdaad leidt tot een versterking van de maatschappelijke rol van de kerk in de wijk en in bredere zin in de stad.

Motivatie voor het project

De Regenboog heeft zich de laatste jaren intensief bezonnen op haar toekomst. Dit heeft geresulteerd in het beleidsplan 2015-2018 'Vitale oecumene' met onder andere aanbevelingen om betrokkenheid en vitaliteit van de kern van actieve leden te behouden en te versterken, om met doelgerichte activiteiten meer naar buiten te treden en de kring van betrokkenen te vergroten, om een gevarieerd aanbod van vieringen tot stand te brengen waarbij niet alleen de traditionele kerkganger aan zijn trekken komt maar ook andere groepen worden aangetrokken, om de communicatie te moderniseren en om activiteiten specifiek af te stemmen op jongeren en ouderen als doelgroepen. Het is niet bij aanbevelingen gebleven maar veel is inmiddels opgepakt of al gerealiseerd, veelal door spontane inzet en creativiteit van leden van de Regenboog. Dit laat zien dat de vernieuwingen die met het beleidsplan zijn ingezet en waarbinnen de voorstellen voor dit project vallen, gedragen worden door de gemeenschap van de Regenboog. De wens is om nog meer te doen omdat wij als roeping van de Regenboog zien: kerk te zijn naar binnen en naar buiten. Een onderzoeker, verkenners, pionier,

stimulator voor de tijd van twee jaar kan ons daarbij verder op weg naar de toekomst helpen. Vandaar dit project.

Op 7 april 2016 is een inspiratie-avond gehouden waarbij ds. Karin van den Broeke en dominicaan dr. Erik Borgman hebben gesproken. Thema van de avond was 'kijken met andere ogen'. De vragen waarom het ging waren 'waar kunnen we God ontdekken', 'met wie willen we ons verbinden' en 'welke ogen hebben we daarvoor nodig'? Die avond kwamen heel praktische antwoorden op die vragen: kijk wat belangrijk is en verlies je niet in bijzaken, doe die dingen die je energie geven, houd je bron in de gaten en houd je ogen open, neem waar wat er om je heen gebeurt en kijk waar het zinvol kan zijn om als geloofsgemeenschap present te zijn.

Borgman benadrukte dat niet 'wij als kerk' het zijn die aan de rest van de wereld iets te geven hebben, maar dat het God is die dat doet. We hoeven niet alles op onze schouders te nemen. Wat wij wel kunnen doen, is die plekken opzoeken waar de maatschappij schuurt, waar de opgaven in de samenleving liggen. Investeer in verkenner. Hij stuurt ons op pad: 'Ga in de samenleving kijken en ontdek de liefde en de barmhartigheid. Dáár is de kerk. Het koninkrijk van God is nabij, waar we ook zijn. Wie daar niets van ziet, kijkt niet goed'. In deze geest beoogt dit project de Merenwijk en de toekomst te verkennen.

Het rapport 'Kerk 2025' stelt vast dat er de komende 10 jaar veel zal en moet veranderen in de Protestantse Kerk Nederland (PKN). De vertrouwde manier van kerk zijn van de afgelopen eeuw zal meer en meer verdwijnen en nieuwe wegen moeten worden ingeslagen. De Merenwijk wil in het licht van de huidige maatschappelijke context van een seculiere samenleving, van individuele keuzes, van een netwerksamenleving, van digitale communicatie en van globalisering, op zoek gaan naar passende vormen van kerkelijke presentie.

De titel van het project is ontleend aan het thema van de inspiratie-avond. Wij willen als verkenner op weg gaan, om ons heen kijkend met andere ogen. De weg naar de toekomst is een onbekende weg die zoekend en verkennend moet worden gegaan. Er is geen kaart waarop die weg getekend staat. Alleen het punt van vertrek is bekend.

Achtergrondinformatie

De Merenwijk is een betrekkelijk geïsoleerd liggende buitenwijk van Leiden. De wijk kent een maatschappelijke tweedeling met in het algemeen lager opgeleiden en veel allochtone bewoners in de flats van de Slaagwijk en hoger opgeleiden en veel autochtone bewoners in de eengezinswoningen in de rest van de wijk. Achtenzestig procent van de inwoners heeft een Nederlandse herkomst, 19% een niet-westerse herkomst en 13% een westerse herkomst. Het aantal inwoners bedraagt ± 14.000. Negentien procent van de inwoners is 65 jaar of ouder en 32% jonger dan 27 jaar. Uitgebreide informatie over de Merenwijk is te vinden op <http://leiden.buurtmonitor.nl>.

In de oecumenische geloofsgemeenschap de Regenboog in de Merenwijk zijn gelovigen met een rooms-katholieke of protestantse achtergrond samen kerk. Dat betekent een gezamenlijke zoektocht in het besef dat iedereen anders in het geloof staat. Voor de een is dat de stilte, voor een ander kan het de muziek zijn en voor weer een ander telt vooral de dienstbaarheid aan de samenleving. Inspirerend, verrijkend en verbindend zijn de sleutelwoorden in deze geloofsgemeenschap. De Regenboog staat symbool voor de ruime veelkleurige liefde van God voor de mensen. Iedereen is dan ook welkom om vanuit zijn eigen achtergrond hierin te delen en hieraan bij te dragen.

Projectbeschrijving

Thema gestuurd

Het onderzoek wordt gestuurd door te kiezen voor bepaalde thema's die maatschappelijk en dus ook kerkelijk van belang zijn. Welke thema's in eerste instantie worden uitgewerkt, wordt bepaald door de projectgroep.

Voorbeelden van thema's zijn:

- Ouderen
Er komen steeds meer ouderen die steeds ouder worden. De maatschappelijke ontwikkeling is dat zij steeds langer zelfstandig blijven wonen wat voor velen alleen zijn betekend. Eenzaamheid, het gevoel er niet meer toe te doen, angst voor afhankelijkheid en het verpleeghuis zijn onderliggende redenen waarom ouderen zeggen klaar met het leven te zijn. Afbrokkelende zorg legt een steeds zwaardere last op de schouders van mantelzorgers. Anderzijds blijven ouderen veel langer vitaal. De 70-jarige ouder verschilt in veel van de 80-jarige oudere.
- Tweedeling en integratie
Onze samenleving kent allerlei tweedelingen, bij voorbeeld autochtoon-allochtoon, hoog opgeleid – laag opgeleid, rijk – arm. Deze tweedelingen vormen kloven in de samenleving die haast onoverbrugbaar lijken maar er om roepen om overbrugd te worden. Ondanks de verschillen moeten wij samen leven in een en dezelfde samenleving waar iedereen tot zijn recht kan komen
- Spiritualiteit
Het christendom verliest aan betekenis in onze samenleving, maar dit betekent niet dat ook belangstelling voor religie en spiritualiteit in bredere zin aan het verdwijnen zijn. De uitdaging voor de kerk is om een plek te worden waar mensen terecht kunnen die inspiratie en verbinding zoeken. In het bijzonder valt hierbij te denken aan de groep 40 tot 60-jarigen in de Merenwijk. Ongeveer 5000 bewoners van de wijk vallen in deze leeftijdscategorie. Zij zijn in een levensfase dat de grootste druk van werk, carrière, gezin en kinderen afneemt, er meer ruimte komt om de geest te voeden en die nog gemakkelijker aansluiting vinden bij de christelijke traditie.

Thema's zullen aan het begin worden geformuleerd door de begeleidingscommissie in samenspraak met de uitvoerder van het project. Nieuwe thema's kunnen lopende het project op basis van maatschappelijke ontwikkelingen en bevindingen uit het onderzoek worden toegevoegd.

Onderzoeksvragen

Voor elk thema worden onderzoeksvragen geformuleerd. Vragen die bij elk thema aan de orde zullen komen, zijn:

- wat is te leren uit de literatuur en van ervaringen elders opgedaan?
- hoe manifesteert zich het probleem in de Merenwijk?
- welke maatschappelijke organisaties zijn actief op dit gebied?
- welke activiteiten ontplooit de geloofsgemeenschap op dit gebied?
- welke problemen ervaren de doelgroepen?
- waaraan hebben de doelgroepen behoefte?

Deze algemene vragen kunnen aangevuld worden met thema-specifieke onderzoeksvragen.

Bij ieder thema zal ook specifiek gekeken worden naar de mogelijkheden van oecumenische en interreligieuze samenwerking. In Kerk 2025 wordt de samenwerking met andere kerken nadrukkelijk als optie voor de toekomst genoemd. In de Regenboog bestaat de oecumene al 45 jaar en is veel ervaring van samenwerken met anders gelovigen. De vraag is of de gekozen aanpak nieuwe impulsen kan geven aan oecumene en interreligieuze samenwerking.

Werkwijze

De volgende werkvormen zullen worden gebruikt:

- interviews
- focusgroepen
In de focusgroepen hebben mensen, kerkelijk en niet-kerkelijk gebonden, zitting die het onderwerp van het onderzoek zijn.
- enquêtes
- literatuuronderzoek
- inventarisatie landelijke expertise en ervaring

Actieplannen

Per thema resulteert het onderzoek in een verslag met aanbevelingen voor concrete activiteiten waarbij de Regenboog hetzij de initiatiefnemer is of zich aansluit bij activiteiten van andere organisaties in de Merenwijk. Voorwaarden voor deze activiteiten is dat zij uitvoerbaar moeten zijn door leden van de geloofsgemeenschap al of niet georganiseerd in één van de werkgroepen van de Regenboog zonder extra professionele ondersteuning. In de tweede fase van het project worden de uitvoerders gesteund bij het opzetten van de uitvoering door de kerkelijk werker, daarna moeten zij op eigen kracht verder kunnen.

Tijdpad

Voorwerk

Wanneer de AK besluit om het project te honoreren wordt een opstartgroep ingesteld bestaande uit voorzitter AKM, voorzitter wijkkerkenraad en een vertegenwoordiger van het moderamen van de Algemene Kerkenraad. De opstartgroep neemt de stappen die nodig zijn om met de uitvoering van het project te beginnen. Dit betreft het aantrekken van een kerkelijk werker die de functie van uitvoerder kan vervullen en het vormen van een projectgroep met leden uit de Merenwijk en van buiten de Merenwijk. Wanneer de projectgroep is geïnstalleerd stopt de opstartgroep en gaat op in de projectgroep. De projectgroep begeleidt de uitvoering van het project door de kerkelijk werker en evalueert de voortgang en resultaten van het project.

Fase 1

Fase 1 begint op het moment dat er een werkcontract is gesloten met de kerkelijke werker

Maand 0-3: inwerken, kennismaken met de Regenboog en de Merenwijk, in kaart brengen van bestaande activiteiten en plannen, uitwerken van sociale kaart

Maand 4-9: onderzoek van twee door de begeleidingscommissie geselecteerde thema's

Maand 8-11: analyse van de bevindingen, formuleren van voorstellen voor concrete acties en een voorstel aan de AK voor het vervolg van het project

Maand 12: besluitvorming door AK over voortzetting van het project.

Fase 2

Maand 13-24: invulling afhankelijk van bevindingen in het eerste jaar. Een voorstel voor voortzetting van het project zal worden geschreven en aan de AK voorgelegd.

Kosten

Gevraagd wordt € 20.000,- voor salaris, werkkosten en reiskosten van kerkelijk werker/onderzoeker voor de eerste fase van het project. In de 11^e maand van fase 1 zal de AK een voorstel krijgen voor voortzetting van het project met nog 1 jaar.

Draagvlak wijkgemeente

Zie hierboven wat onder 'motivatie voor het project' is gezegd over de inzet van de Regenboog in de laatste jaren.

Wat levert het project op voor de Merenwijk?

Dit project heeft door zijn korte duur en beperkte omvang het karakter van een aanzet en begin. De resultaten zullen richting gevend zijn voor het beleidsplan dat de Regenboog in 2018 moet opstellen voor de beleidsperiode 2019-2022.

Concreet moet het project al een aantal activiteiten in de Merenwijk hebben opgeleverd die kunnen worden voortgezet omdat zij goed zijn ingebed in de bestaande structuur van de Regenboog en passen in de visie van de Regenboog.

Wat levert het project op voor de PGL?

Dit project is een pilot uitgevoerd in de Merenwijk, maar het antwoord op de vraag of de gekozen methode inderdaad leidt tot een versterking van de maatschappelijke rol van de kerk in de wijk, is voor de andere wijkgemeenten en de PGL van belang. Het project maakt duidelijk wat verschillende werkwijzen opleveren en of en hoe resultaten zijn te vertalen in concrete activiteiten. Soms zullen de bevindingen algemeen toepasbaar zijn, soms echter specifiek zijn voor de situatie in de Merenwijk. Dit kan duidelijk maken in hoeverre voor een stad brede of juist beter een wijkgerichte aanpak kan worden gekozen.